

מזמור לתודה

In both נוסח אשכנז and in נוסח ספרד, מזמור לתודה is recited after ברוך שאמר. In נוסח פסוק follows הודו. The סידור עבודת ישראל postulates that the last מזמור לתודה that we recite in הודו is an introduction to מזמור לתודה.

מזמור לתודה—בתהילים סימן ק'. ותקנו לומר מזמור זה שהוא כמו ברכת הודאת גומל חסדים, מפני שאין יום שאין נעשה בו נס לאדם, ואין בעל הנס מכיר בנסו וצריך לתת הודאה. לכן אחר שאמרנו אשירה לה' כי גמל עלי סומכים לו ההודאה לגומל.

The prevalent view is that we recite מזמור לתודה to commemorate the קרבן תודה. If that were so, מזמור לתודה would have been included within קרבנות. Perhaps that concern underlies the position of the סידור עבודת ישראל that מזמור לתודה is a ברכת הודאה.

The מזמור לתודה proceeds to acknowledge the view that מזמור לתודה commemorates the קרבן תודה and how that view became the reason that we omit מזמור לתודה on שבת and יומים טובים.

וכתב אבן הירחי, בצרפת נהגו לדלג בשבתות ויום טוב מזמור לתודה, וכן בדין שהיו אומרים אותו בזמן הבית על הקרבת התודה שהיו מביאים ד' הצריכין להודות (וכן בו ד' שמות הוי"ה כנגד ד' הצריכין להודות) ואין קריבה בשבת ויום טוב דנדרים ונדבות אין קריבות בהן. אבל בפרובנצא וספרד אומרים אותו, ולא יתכן; עד כאן לשוננו.

Even those who maintain that we recite מזמור לתודה in order to commemorate the קרבן תודה do not deny that מזמור לתודה represents more than the קרבן תודה. They are forced to because of the following issue: if מזמור לתודה is recited to commemorate the קרבן תודה then why is there ever a need to recite the ברכה of הגומל. They therefore add that מזמור לתודה is recited because it is a שיר and a very important one.

בשמים ראש—כתב הלבוש: מזמור לתודה יש לאומרו בנגינה מפני שהוא שיר נאה ומשובח שהיו אומרים אותו על כל קרבני התודות שהיו מקריבין לתת שבת ותודה לאלוקים על כל הטובות שגמלנו. לפיכך אמרו חז"ל כל השירות עתידים ליבטל חוץ ממזמור לתודה כי חסדיו וטובתיו לא יפסקו לעולם כמו שנאמר כי טוב ה' לעולם חסדו.

The position of the לבוש is based on the following מדרש:

מדרש רבה ויקרא פרשה ט' סימן ז'—רבי פנחס ורבי לוי ורבי יוחנן בשם ר' מנחם דגליא

לעתיד לבא כל הקרבנות בטלין, וקרבת תודה אינו בטל; כל התפלות בטלות, ההודאה אינה בטלה; הוא הדין (ירמיה לג) קול ששון וקול שמחה קול התן וקול כלה קול אומרים הודו את ה' צבאות פי טוב ה' פי לעולם חסדו מבאים תודה בית ה' וגו', זו הודאה, ומביאין תודה בית ה', זה קרבן תודה. וכן דוד אומר (תהלים נו) עלי אלקים נדריך אשלם תודות לך; תודה אין כתיב כאן אלא תודות, ההודאה וקרבת תודה.

There is another interpretation of the theme of **מזמור לתודה** that explains its presence within **פסוקי דזמרה**. Notice how it contains a message for **חדש אלול**:

אוצר דינים-מזמור לתודה-המזמור הזה מיוחס למשה רבנו. רבי תנחומא בשם ריש לקיש: בשעה שאמר לו הקב"ה למשה והתודה עליו וגו' (ויקרא טז, כא') התחיל ואמר מזמור לתודה וכו' (ירוש' שבועות פ"א ח'), מזה נראה כי הוראת לתודה היא על הודוי ולא על קרבן תודה. וכן כתב רש"י ז"ל שמזמור לתודה תקנו משה רבנו, דהוא ממזמורים הנאמרים על ידו, דכל המזמורים שבספר תהלים הכתובים אחר תפלה למשה איש האלקים ולא נזכר בהם שרוד אמרם תדע דמשה אמרם.

The **מהרל מפראג** makes the same point but bases it on a different source:

מהרל מפראג-נתיבות עולם-אמר רבי יודא (משלי כח' יג') ומודה ועוזב ירוחם; כיון שראה משה כן התחיל שורר עליהם מזמור לתודה. בארו כי עיקר התשובה הוא הודאה שהוא מודה על חטאיו, שההודאה מביא שהשם יתברך (הש"י) מקבל אותו בתשובה, כי כאשר מודה על חטאיו מוסר עצמו אל הש"י ושב אל הש"י לגמרי כי זהו ענין ההודאה כמו שבארנו דבר זה בכמה מקומות. ואז הש"י מקבל אותו בתשובה בשביל הודאה זאת שמוסר עצמו אליו.

The **אוצר דינים** presents an additional reason why we omit **מזמור לתודה** on **שבת**.

טעם אחר שאין אומרים אותו בשבת כתב בעל שבלי הלקט לפי שהשבת יום הודאה הוא ובלשון זה פתח אדם הראשון מזמור שיר ליום השבת טוב להודות לה' (תניא סי' ט"ו) ולכן אין מן הצורך לומר עוד מזמור לתודה.

One of the **פסוקים** within **מזמור לדוד** is the basis for a well known question:

מדרש תהלים פרק ק' סימן ג'— עבדו את ה' בשמחה. וכתוב אחד אומר עבדו את ה' ביראה (תהלים ב יא), אם בשמחה היאך ביראה, ואם ביראה היאך בשמחה? אמר ר' אייבו כשתהא עומד בעולם תהא שמח בתפלה ותתיירא מלפני הקב"ה. דבר אחר בשמחה יכול שלא ביראה ת"ל ביראה. אמר ר' אחא עבדו את ה' ביראה בעולם הזה, וגילו ברעדה כדי שתגיע לעולם הבא בשמחה ותראה לעתיד לבוא ברעדה שתאחזו להם לחניפים תהא גיל גילים ברעדה שהבאתי על אומות העולם.

TRANSLATION OF SOURCES

לתודה מזמור ישראל -Psalms chapter 100. They instituted the practice of reciting this chapter of Psalms which is similar to a Bracha of acknowledgement, of bestowing kindness, for the reason that there is no day when a miracle does not happen to every person but almost none acknowledges that a miracle has taken place. As a result, every person needs to recognize G-d's kindness. So after reciting the verse: "Let me sing to G-d because He has bestowed kindness Upon me," in Hodu, we continue by thanking "He who has bestowed"...The Even Yarchai wrote that in France they had a practice of omitting Mizmor L'Sodah on Shabbat and on Yom Tovim. In truth, the practice in the Beit Hamikdash was that this chapter of psalms was recited as the Sacrifice of Thanks was brought by the four categories of people who are required to bring a Sacrifice of Thanks (and G-d's name appears four times in this chapter of Psalms against the Four categories of people who are required to bring the sacrifice). The Sacrifice of Thanks was not brought on Shabbat nor on Yom Tovim because Sacrifices based on vows or on donations are not brought on those days. But in Provence and in Spain, it was the practice to recite Mizmor L'Sodah even on Shabbat and Yom Tov, however it does not appear to make sense, so said the Even Yarchi.

בשמים ראש -The Levush wrote: Mizmor L'Sodah should be recited with a tune because it is a beautiful and superior song. It was recited whenever a Sacrifice of Thanks was brought in order to lavish praise and gratitude to G-d for all the kindness that G-d bestows. As a result, Chazal said that at the time of the Moschiach, the singing of all songs will no longer be practiced except that Mizmor L'Sodah will continue to be sung because even in the time of the Moschiach, G-d will still bestow kindness upon mankind as it is written: Because G-d is good and will bestow kindness forever.

מדרש רבה ויקרא פרשה ט' סימן ז' -Rabbi Pinchas and Rabbi Levi and Rabbi Yochanon in the name of Rav Menachem of Galia: At the time of the Moschiach, sacrifices will no longer be required except that the Sacrifice of Thanks will still be required; prayers will no longer be required but prayers of thanks will still be required. This is based on a verse in Jeremiah: The voice of joy and the voice of gladness, the voice of the bridegroom, and the voice of the bride, the voice of those who shall say, Praise G-d of hosts; for the Lord is good; for His mercy endures for ever; and those who shall bring the sacrifice of praise to the House of the Lord. This represents acknowledgment and the words: "and those who shall bring the sacrifice of praise" represent the continuation of the practice to bring the sacrifice of Thanks. Similarly, King David wrote: Upon me, G-d are your vows, I will bring Sacrifices of Thanks to You. The word thanks in that verse is not written in the singular but is written in the plural to teach that both the Prayer of Thanks and the Sacrifice of Thanks will be required in the future.

אוצר דינים-מזמור לתודה-This chapter of Psalms is attributed to Moshe Rabbeinu. Rabbi Tanhuma in the name of Raish Lakish: At the moment that G-d said to Moshe: “And confess over it, etc.” Moshe responded by composing the song of Mizmor L’Sodah. From this it appears that the message of Mozmor L’Sodah is rooted in the Hebrew word “viyduy”, confession and is not rooted in the Sacrifice of Thanks. So wrote Rashi that Mizmor L’Sodah was authored by Moshe Rabbeinu. This Psalm is one of the Psalms that was authored by Moshe and that all the chapters of Psalms that are found after the Psalm, Prayer of Moshe, Man of G-d, (Psalms 90) in which King David is not mentioned know that those Psalms were authored by Moshe Rabbeinu.

מהרל מפראג-נתיבות עולם-Rabbi Yudah said: on the verse (Proverbs 28, 13) “But he who confesses his sins and abandons them will obtain mercy”; this means that at the moment that Moshe Rabbeinu learned that concept, Moshe composed the Psalm, Mizmor L’Sodah. It teaches us that the essence of repentance is acknowledgement; that a person acknowledges that he has sinned. It is this acknowledgement that causes G-d to accept the person’s repentance. When a person acknowledges his sin, he delivers himself to G-d and returns completely to G-d. That is the result of acknowledgment as we have explained this concept in other places. Then G-d accepts him in repentance because of his acknowledgement that delivers him to G-d.

אוצר דינים-Another reason that we omit Mizmor L’Sodah on Shabbat is related by the Shibbolei Haleket: because the celebration of Shabbat itself is as a day of acknowledgment. This is the language used by Adam, the first man: Mizmor Shir L’Yom Hashabbat, it is good to acknowledge what G-d does for us. This obviates the need to recite Mizmor L’Sodah on Shabbat.

מדרש תהלים פרק ק’ סימן ג’-Serve G-d in Happiness. In another verse we read: Serve G-d in fear. If we are serving G-d in happiness, how can we feel fear and if we are serving G-d in fear, how are we to feel happiness? Rabbi Aybu said: As you stand in this world, be happy while praying but have fear of G-d. Another explanation: If you serve G-d in happiness, you may forget to fear G-d. This verse reminds you to also fear G-d. Rabbi Echa said: serve G-d in fear in this world but rejoice with quaking so that you reach the next world in happiness and you will stand in fear in the future when you see what will happen to the hypocrites when G-d judges all the nations.

SUPPLEMENT

DO THOSE WHO FLY ON AIRPLANES HAVE TO RECITE BIRCHAT
HAGOMAIL UPON ARRIVING SAFELY

אגרות משה אורה חיים חלק ב סימן נט-אם הנוסעים בעראפלאן צריכין לברך ברכת הגומל
ט' אלול תשכ"ג. מע"כ ידידי הנכבד הרה"ג מוהר"ר מאיר נארדען שליט"א.

הנה בדבר הנסיעה בעראפלאן אם צריך לברך הגומל כשהיה ביום שקט ובלא שום חסרון
בהמכונה ולא אירע שום דבר בדרך, הוא ברור לע"ד שצריך לברך לא מבעיא להסוברים
בסימן רי"ט סעיף ט' דהני ארבעה דחשיב בברכות דף נ"ד לאו דוקא שכן סברי רוב
האחרונים וכן נוהגין כדאיתא במג"א סק"י ובט"ז סק"ז כתב שכן מסתבר, שודאי יש לברך
דלא עדיפי מיורדי הים באניות לענין שכיחות הסכנה. אלא אף להסוברים בסעיף ט' דדוקא
הני ארבעה, נמי יש לברך מתרי טעמי. חדא דהוא ממש כספינה דהוא נמי אינו הולך על
הארץ, דזהו עיקר חלוק ספינה מדרכים דיבשה דהדרכים דיבשה אין עצם הליכה חלוק
מישיבתו בבית שאם לא יארע כלום הרי לא היה שייך לחוש לכלום, אבל בספינה שהוא על
המים הרי עצם ההליכה הוא ענין סכנה שצריך לינצל ממנה דהא במים א"א לחיות אלא זמן
משהו בלא הצלתו מהמים ע"י שנמצא בספינה, ולכן כיון שאירע לפעמים שמתקלקלת
הספינה ונמצא שאין ההצלה ברורה צריך להודות ולברך הגומל, וא"כ כ"ש בעראפלאן
שגרוע ממים שאף רגע אחד אין יכול להיות באויר שודאי שישיבתו בעראפלאן הוא הצלה
וכיון שאירע לפעמים שמתקלקל העראפלאן הרי נמי נמצא שאין ההצלה ברורה שלכן יש לו
להודות בברכת הגומל.

וזהו הטעם שאף בנטיעות הספינות שבזמננו נמי מברכין, אף שנגד הספינות דכזמן הגמ'
ואף בזמן הש"ע הוטבו לענין סכנה בהרבה מאד שרק לפעמים רחוקות טובא אירע טביעה
בספינה, ואולי הוא פחות מסתם דרכים שבזמננו שהיו בחזקת סכנה, שהוא משום דכיון
דהספינה שיושב בה נחשבה שניצול על ידה מהסכנה שהוא במים שנמצא שאף בספינות
שלנו הוא נחשב ניצול מהסכנה והרי שייך בעצם לברך, רק אם היה ודאי בלא שום ספק
שבספינה ניצולים מהמים היה פטור, משום שלא היה שייך להחשיב שנעשה לו חסד
מהשי"ת בנסיעה זו, אבל כיון שאף בספינות אלו שבזמננו אינה הצלה ברורה אף שרק
לפעמים רחוקות אירע טביעה שלא מצלת, נחשב עכ"פ שנעשה לו חסד מהשי"ת שיש
לברך, ואף שהוא חסד קטן מכפי שהיה בימים ההם נמי צריך לברך דכי על חסד קטן לא
נודה להשי"ת שעשה עמנו החסד, והא חזינן לגבי חיוב ברכה על עניני אכילה ושתיה והנאה
שאינן חלוק בין אכילה ושתיה והנאה גדולה לאכילה ושתיה והנאה מועטת. ול"ד להולכי

סתם דרכים שבעצם אין בזה סכנה ואין צורך להצלה ורק כשאירע איזה דבר כליסטים וכדומה צריכים להצלה, אבל כיון שלא אירע שלא היה שם שום דבר המזיק הרי נתברר שלא היה שם שום חשש סכנה ולא נעשה עמו יותר חסד מכפי שהיה בביתו. ולכן אף שעתה במדינתנו נוסעים במאשינעם שיותר מצוי חשש סכנה נמי א"צ לברך אלא כשאירע ח"ו איזה דבר שפגעו ונגעו המאשינעם ולא הוזקו, אבל כשהיה כשורה שלא נפגע במאשין אחר, הרי נתברר שלא היה חשש סכנה ולא נעשה עמו יותר חסד מאם היה בביתו.

ומעם מנהג ספרד שאיתא בסעיף ז' שנוהגים לברך הגומל כל הולכי דרכים מפני שכל הדרכים הם בחזקת סכנה, נראה שלא מחמת שמדמין ליורדי הים באניות שמזה אין למילף כדבארתי שאם לא אירע כלום הרי לא היה שום חשש סכנה, אבל דימו זה להולכי מדברות שאף כשלא אירע שום חיה וליסטים מברכין שצריך לומר דהטעם דכיון ששכיחי שם חיות רעות וליסטים הוא בשמירה מהשי"ת שבלא חסד השי"ת עליו היה אירע שם איזה חיה וליסטים ובחסד השי"ת נתן דעה בלב החיות והליסטים שלא יבואו לשם בשעה שעברו שם, ולכן צריכין להודות בברכת הגומל, לכן מדמין כיון שכל דרכים בחזקת סכנה אף שאינו כמו במדברות הוא נמי מחסד השי"ת ששמרם שלא יארע שם אויב ואורב בדרכם. והחולקין עליהם סברי דמדברות דשכיחי הוא כידוע שהיו צריכין להיות בכאן החיות רעות והליסטים והשי"ת לא הניחם לבא מחסדו עליהן, אבל בסתם דרכים שאף שג"כ מצוי שיהיו שם מזיקין מ"מ ודאי אין להחשיב זה כידוע שהיו צריכין להיות בכאן ולכן אין למילף משם לברך דמספק שמא מה שלא באו לכאן היה זה בחסד השי"ת עליו ביחוד משום שרצו לבא ולא הניחם אין לברך דספק ברכות להקל. ול"ד למה שצריך להתפלל מתחלה, משום דבשביל ספק אף קטן ודאי יש להתפלל שלא יארע לו שום מזיק אף בברכה שלכן תקנו להתפלל תפלת הדרך.

ומדויק לשון המלך בקונך וצא שאמר אליהו לר' יהודה אחוה דרב סלא הסידא בברכות דף כ"ט על תפלת הדרך, שהוא מחדש שאף שהוא רק ספק דאפשר לא יחשבו כלל מזיקים להיות שם שנמצא שלא היה על מה להתפלל שישמרהו השי"ת בדרכו יותר מכפי שהוא נמצא בביתו, והיה מקום לומר שלא יוכל להתפלל בברכה דספק ברכות להקל, שאינו כן אלא שלתפלה צריך להתפלל אף על הספק בברכה, וזהו לשון המלך שהוא לשון שאלת עצה איך לעשות שהוא שייך על דבר שהוא לו ספק ואינו יודע להכריע נמלך בחברו איך לעשות, כן הוא כשיוצא לדרך שהוא ספק שאפשר שיארע שם איזה סכנה ומ"מ הכריע לילך מפני צורכו או אף לטייל שמותר מצד החשש סכנה משום שהוא חשש רחוק טובא, לא ילך בלא המלכה בקונו שאף שהכריע לצאת ולא לחוש לשמא יארע לו איזה סכנה לא יאמר שלכן לא יתפלל בברכה מספק קטן כזה אלא יתפלל לקונו כמו שהוא ספק ממש שצריך